

MENS EN WERK

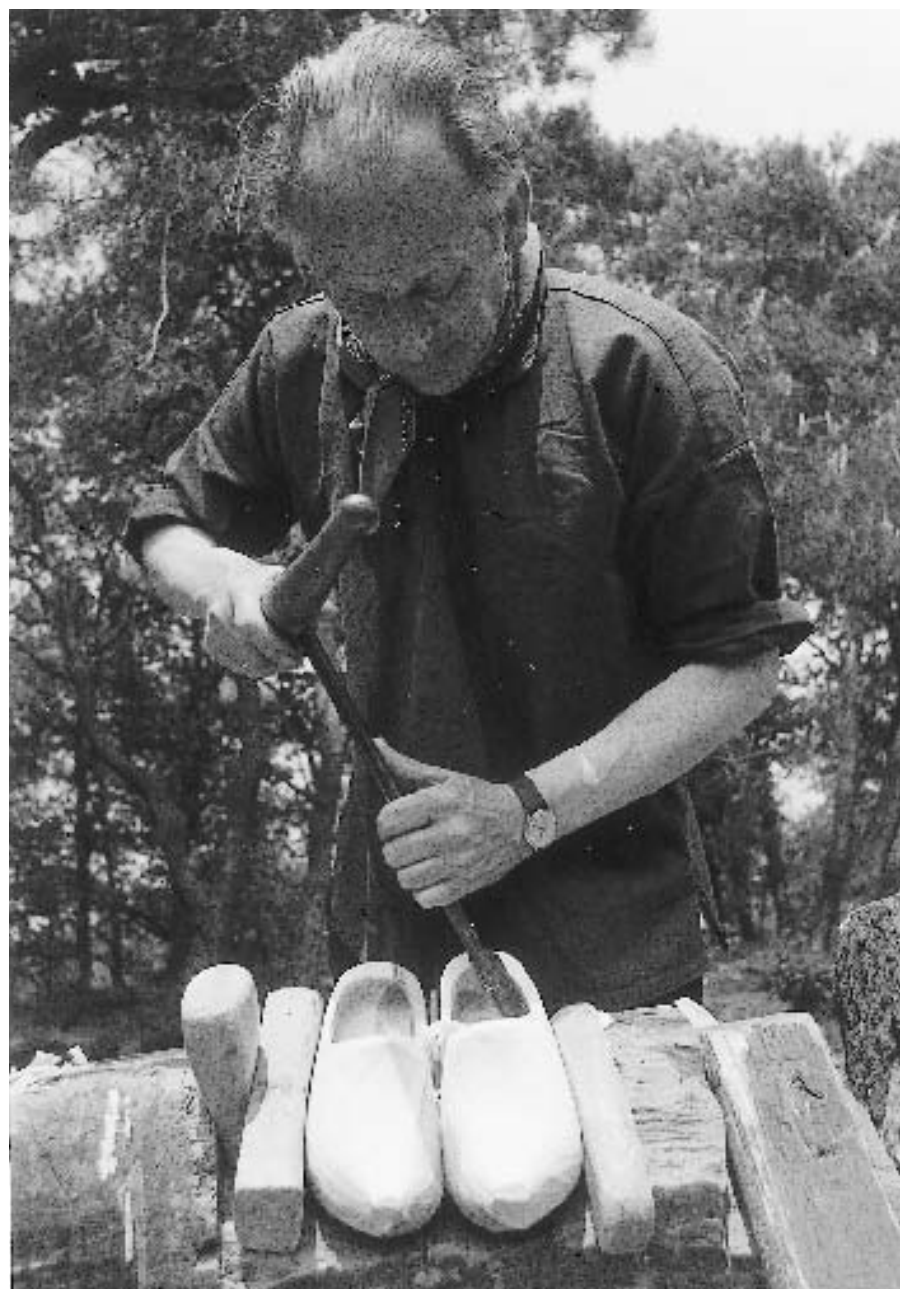
De klompenmaker

interview door Jan Hengeveld

Oude ambachtsman Jan van der Weerd: ‘Mijn vader zei al: De klomp kan wel eens ziek zijn, maar hij sterft nooit uit’.

Voormalig klompenmaker Jan van der Weerd is in de loop der jaren verknocht geraakt aan het oude ambacht dat ook zijn vader en grootvader uitoefenden. De knusse, rond 1880 daterende werkplaats achter zijn woning aan de Noordweg ligt bezaaid met allerhande klompen en ademt een nostalgische sfeer. Zelf maakt de 74-jarige Van der Weerd al jarenlang geen ‘houten schoenen’ meer, maar hij is nog wel verantwoordelijk voor het schilderwerk, het aanbrengen van de verschillende motieven en de verkoop. Hij krijgt bijna dagelijks klanten over de vloer en ook de toeristen weten hem te vinden. ‘Buitenlanders kijken hun ogen uit en begrijpen niet hoe wij op die harde houten dingen kunnen lopen’, merkt de vakman lachend op.

Van der Weerd praat met liefde en passie over de klomp, een typisch Nederlands product. Na de bevrijding in 1945 telde ons land ongeveer 1.800 klompenmakers; nu zijn dat er nog slechts enkele tientallen. Bovendien worden klompen al bijna vijftig jaar niet meer met de hand gemaakt. De rasechte Brunneper weet nog goed dat er in het begin van de vorige eeuw zo’n veertig klompenmakers werkzaam waren in de Hanzestad. Onder hen waren diverse ambachtlieden die ook een boerderij bestierden. Het was volgens Van der Weerd een mooi, maar tegelijk zwaar beroep. Zelf hield hij aan het boren en zagen een paar versleten nekwervels over. De dagen waren lang, kan Van der Weerd zich nog heugen. ‘Mijn vader begon ’s ochtends om half acht en werkte meestal door tot ’s avonds tien uur. Het was even snel eten en dan weer terug naar de werkplaats. Het duurde ongeveer twee uur voordat je een paar klompen had gemaakt. ’s Maandags stonden de Kamper klompenmakers op de markt met zijn allen klompen te verkopen in de Torenstraat en op de Botermarkt. Je had klompenmakers in Brunnepe en in de stad. Ze konden de modellen van elkaar niet namaken. De

Jan van der Weerd in actie op een braderie. (foto: fam. van der Weerd)

Brunneper klompen waren wat breder. Aarzelend geeft de bescheiden Van der Weerd toe dat de klompen uit Brunnepe kwalitatief wat beter waren... Een paar klompen kostte destijds negentig cent, tegenwoordig dertig tot vijfendertig gulden.

Warm

Klompensmakers gebruikten hout van wilgen of populieren. Wilgenhout is volgens Van der Weerd het beste materiaal. 'Een wilg stoot water af, terwijl een populier juist water aantrekt.' Hij stelt met klem dat klompen goed zijn voor de voeten. 'Je krijgt geen zweetvoeten, omdat ze het vocht van de voeten opnemen, en bij de winterdag zitten ze lekker warm. Daar kan geen schoen of laars tegenop.' Van der Weerd wijst vervolgens fijntjes op een oude spreuk van vadertje Cats. 'Wie wil worden oud, steke zijn voeten in het hout.'

In vroeger jaren werden klompen hoofdzakelijk gedragen door de kleine man: arbeiders, sigarenmakers, boeren en tuinders. 'Als de mensen van Berk naar hun werk gingen, dan hoorde je 's ochtends om half acht het geratel van klompen.' De klomp kreeg het zwaar te verduren toen steeds meer mensen laarzen, schoenen en schoenklompen gingen dragen. De laars werd beschouwd als de 'grote vijand' en was dan ook taboe in huize van der Weerd. 'Ik mocht van mijn vader absoluut geen laarzen dragen', weet hij zich nog feilloos te herinneren. Tijdens de Tweede Wereldoorlog beleefde de klomp weer een bloeiperiode, omdat er nauwelijks schoeisel was te krijgen. 'Maar toen kon je er niet genoeg maken, omdat er 's avonds geen verlichting was', vertelt Van der Weerd.

Beatrix

Halverwege de jaren vijftig deed de machine zijn intrede en was het zo goed als gebeurd met de klompensmakers. 'In het begin waren de handgemaakte klompen kwalitatief gezien een stuk beter, maar dat is nu niet meer het geval.' Van der Weerd ontkwam, net als vrijwel al zijn collega's, niet aan de modernisering en ook hij betrok zijn klompen van de fabriek. Hij schilderde de klompen en voorzag ze van de meest uiteenlopende motieven. Toch bleef de Kampenaar het oude ambacht tot zijn vijfenzestigste trouw. Hij verzorgde talrijke demonstraties op braderieën in het gehele land. Tijdens die gelegenheden trok hij steevast veel nieuwsgierige kijkers. Zelfs koningin Beatrix was ooit een belangstellende gast in zijn stand. 'Ik kreeg nog een hand van haar; die heb ik een week niet gewassen', grapt hij. Van der Weerd stelt dat de klomp anno 2001 een hobbyartikel is geworden.

Lubbertus van der Weerd, de vader van Jan, verkocht net als zijn collega's klompen op de maandagmarkt (Botermarkt Kampen). (foto: fam. van der Weerd)

'Mensen dragen klompen in de tuin en op de camping. En verder is de kinderklomp momenteel erg populair. Er heeft een belangrijke verschuiving plaatsgevonden. Vroeger nam de verkoop toe als de 'r' in de maand kwam, terwijl nu in het voorjaar en in de zomer de meeste klompen worden aangeschaft.' Maar hoe het ook zij, de klomp zal naar de mening van Van der Weerd altijd blijven bestaan. 'Mijn vader zei vroeger al: De klomp kan wel eens ziek zijn, maar hij zal nooit uitsterven...'